

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เลขเรียกหนังสือ (Call Number) เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การจัดหมู่หนังสือมีประสิทธิภาพใช้เป็นกรณีค้นหาหนังสือที่ต้องการได้สะดวก (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ 2525 :

26) เลขเรียกหนังสือประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

เลขหมู่หนังสือ (Class Mark or Number) เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนประเภทหรือเนื้อเรื่องของหนังสือ จะเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์อื่นตามที่กำหนดไว้ในระบบการจัดหมู่หนังสือแบบต่าง ๆ ก็ได้ ลงไว้เป็นบรรทัดแรก

เลขหนังสือ (Book Number) หรือเลขผู้แต่ง (Author Number) เป็นเครื่องหมายที่ละเอียดลงไปอีกว่าเป็นหนังสือเล่มไหนในบรรดาหนังสือประเภทหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยอักษรตัวแรกของชื่อผู้แต่งหรือชื่อเรื่องสำหรับหนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งกับหนังสือวรรณกรรมคลาสสิกที่ต้องใช้ชื่อเรื่องแบบฉบับลงรายการหลัก หรืออักษรตัวแรกของชื่อเจ้าของชีวประวัติ สำหรับชีวประวัติเฉพาะบุคคลแล้วตามด้วยเลขที่เรียงลำดับแบบทศนิยม เรียกว่า เลขผู้แต่ง ห้องสมุดที่มีหนังสือมากมักใช้อักษรตัวแรกของชื่อเรื่องต่อท้ายเลขหนังสือมาด้วย เพื่อช่วยให้สังเกตหนังสือได้ง่ายขึ้น เรียกว่าสัญลักษณ์แทนชื่อเรื่อง (Title Mark or Work Mark) (American Library Association 1943 : 150; Barden 1937 : 5-17)

เลขหนังสือหรือเลขผู้แต่งนี้ทำให้การจัดหนังสือเข้าที่ได้อวดเร็วและถูกที่ หยิบง่ายค้นพบได้ง่าย สะดวกแก่การนำหนังสือออกให้ยืม (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ 2510 : 155)

เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาอังกฤษที่ใช้กันแพร่หลายมี 2 แบบ คือ

ตาราง เลขผู้แต่งของการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประสมระหว่างอักษรโรมันหนึ่งหรือสองตัว เลขอารบิกตั้งแต่ 1 ถึง 9999 ซึ่งอาจมีจุดทศนิยม

ต่อท้ายได้ตามความเหมาะสม เลขผู้แต่งหนึ่งหรือสองตำแหน่ง (Immroth 1971 : 48) ทำให้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันสามารถกำหนดเลขเรียกหนังสือของหนังสือแต่ละเล่มได้ชัดเจนกว่าระบบอื่น ๆ (บุญถาวร หงสกุล 2524 : 58-59)

ตาราง เลขผู้แต่งคัตเตอร์-แซนบอร์น (Cutter-Sanborn Table) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกับตาราง เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในด้านโครงสร้างและวิธีใช้ คือ เป็นเลขผู้แต่งที่มีสามตำแหน่ง และเป็นตาราง เลขผู้แต่งสำเร็จรูป กำหนดเลขผู้แต่งไว้สำหรับอักษรทุกตัวอย่างละเอียด และ เลขผู้แต่งจะคงที่อยู่โดยตลอด

ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยมี 3 แบบ คือ

ตาราง เลขผู้แต่งของหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง เลขผู้แต่งของหอสมุดแห่งชาติ

และตาราง เลขผู้แต่งของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยของหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดแห่งชาติ เป็นตาราง เลขผู้แต่งที่คิดขึ้นมาตามแนวของตาราง เลขผู้แต่งคัตเตอร์-แซนบอร์น ส่วนตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับตาราง เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

จากการสำรวจข้อมูล เพื่อการวิจัยเรื่องนี้ในขั้นต้นพบว่า ห้องสมุดที่ใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันจะใช้ตาราง เลขผู้แต่งของการจัดหมู่ระบบรัฐสภาอเมริกัน สำหรับการจัดหมู่หนังสือภาษาอังกฤษ ส่วนหนังสือภาษาไทยจะใช้ตาราง เลขผู้แต่งแบบใดแบบหนึ่งใน 3 แบบที่กล่าวมาแล้ว การใช้ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยสำหรับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันที่แตกต่างกันเช่นนี้ อาจทำให้เกิดปัญหาในการจัดหมู่และทำบัตรรายการได้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาตาราง เลขผู้แต่งแบบต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในด้านโครงสร้างและวิธีใช้ รวมทั้งอุปสรรคในการกำหนด เลขผู้แต่งที่บรรณารักษ์ประสบ ข้อดี ข้อจำกัดของตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 แบบ ตลอดจนเสนอแนะว่า เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยแบบใด ที่เหมาะสมกับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

เมื่อปี พ.ศ. 2510 อัมพร ทิษะระ (2510 : 67-125) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย โดยศึกษาโครงสร้าง วิธีใช้และปัญหาในการใช้ ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยของหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหอสมุดแห่งชาติ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการให้ เลข เรียกหนังสือสำหรับหนังสือภาษาไทย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ประยงศรี (โรจนวิชัย) พัฒนกิจจำรูญ (2519 : 120-124) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับระบบการจัดหมู่หนังสือที่ใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และได้เทียบเคียงเรื่องตาราง เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันมาศึกษา เปรียบเทียบกับ ตาราง เลขผู้แต่ง คัดเตอร์-แซนบอร์น ในด้านโครงสร้างและวิธีใช้

งานวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับในต่างประเทศยังไม่พบบางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้ เลขผู้แต่ง โดยตรง แต่มีผู้กล่าวถึงการ ใช้ เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เปรียบเทียบกับการใช้ ตาราง เลขผู้แต่งของ คัดเตอร์-แซนบอร์น คือ จอห์น ฟิลลิป อิมร็อทท์ (Immroth 1971 : 48) ได้กล่าวว่า การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เป็นระบบการจัดหมู่ที่ละเอียดมาก การ ใช้ เลขผู้แต่งแบบ 3 ตัวเลขของตาราง เลขผู้แต่ง คัดเตอร์-แซนบอร์น จะเป็นสาเหตุให้ สัญลักษณ์ที่ใช้ยาวเกินไปโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะหมวด PZ ซึ่งเป็นวรรณกรรม วิจารณ์ตาราง เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันจึงได้ออกแบบในรูปแบบที่ง่าย โดยใช้ ตัวเลข 1 หรือ 2 ตำแหน่ง กับอักษรตัวแรกของชื่อผู้แต่งเท่านั้น ซึ่งจะทำให้สัญลักษณ์ที่ใช้ในการ จัดหมู่สั้น กระทัดรัดกว่า

ในปี 1976 อาร์ลีน เทเลอร์ โดเวลล์ (Dowell 1976 : 161) ได้กล่าวถึง ข้อดีของการ ใช้ เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันว่าทำให้ เลข เรียกหนังสือซ้ำกันน้อยที่สุด ถ้าใช้ เลข เรียกหนังสือที่สมบูรณ์ของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง

ตรวจสอบ เลข เรียกหนังสือกับบัตรแจ้งหมู่หนังสือก่อนการจัดหมู่และทำบัตรรายการอีก โดเวลล์ ได้ทำงานที่ห้องสมุดแห่งหนึ่ง เป็นเวลา 3 ปี ในแต่ละปีมีการจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือ 25,000 ชื่อเรื่องต่อปี มีเพียง 12 ชื่อเรื่อง เท่านั้นที่ซ้ำกันในแต่ละปี ซึ่งห้องสมุดที่ใช้ตาราง เลขผู้แต่งคัตเตอร์-แซนบอร์น ก็ได้กลับมาใช้ตาราง เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน บ้างแล้ว

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะ เห็นได้ว่าข้อดีของระบบการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันคือมีเลข เรียกหนังสือซ้ำซ้อนกันน้อย และทั้ง 2 เรื่อง สนับสนุนการใช้ เลขผู้แต่งของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันให้ เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและวิธีใช้ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 แบบ คือ
 - 1.1 ของหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 1.2 ของหอสมุดแห่งชาติ
 - 1.3 ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคในการกำหนด เลขผู้แต่งที่บรรณารักษ์ประสบ
3. ข้อดีและข้อจำกัด ของตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 แบบ
4. เพื่อเสนอแนะว่าตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยในลักษณะใด เหมาะสม จะใช้กับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

สมมติฐานการวิจัย

1. ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 แบบ มีความแตกต่างกันในด้าน โครงสร้างและวิธีใช้
2. ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยที่เหมาะสมกับการจัดหมู่ระบบหอสมุด รัฐสภาอเมริกัน ควรใช้ตาราง เลขผู้แต่งที่มีโครงสร้างและวิธีใช้ตามแบบตาราง เลขผู้แต่งของ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

ขอบเขตการวิจัย

การใช้เลขผู้แต่ง

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาการใช้เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดต่อไปนี้

1. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
2. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
5. โครงการห้องสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
6. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาคือบรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยของห้องสมุด ทั้ง 6 แห่ง จำนวน 25 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 แบบ โดยค้นคว้าจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์หมวดหมู่ และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์
2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ
3. ศึกษาอุปสรรคในการให้เลขผู้แต่ง ข้อดี ข้อจำกัด ของตาราง เลขผู้แต่งที่ใช้อยู่ทั้ง 3 แบบ กับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การทดสอบแบบสอบถาม (Tryout) จะใช้วิธีแจกแบบสอบถามแก่บรรณารักษ์ฝ่าย

วิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดในสาขา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี คือ

1. ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นจำนวน 3 ชุด เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาจะนำมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขและปรับปรุงให้สมบูรณ์

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกแก่ประชากรด้วยตนเองในเดือน สิงหาคม และ เก็บแบบสอบถามคืนในเดือน กันยายน
5. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

(ประกอบ กรรณสูตร 2522 : 40)

6. นำผลการวิจัยมาสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หมายถึง ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน รวม 6 แห่ง คือ

1. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

5. โครงการห้องสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง

6. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ตารางเลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทย หมายถึง ตารางเลขผู้แต่งสำหรับหนังสือ
ภาษาไทยของห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์

บรรณารักษ์ หมายถึง บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือ
ภาษาไทย ในห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. เป็นการ เปรียบ เทียบ โครงสร้างของตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทย
ทั้ง 3 แบบ
2. ทราบถึงอุปสรรคที่บรรณารักษ์ประสบ ในการ ให้ เลขผู้แต่ง
3. ข้อดี และข้อจำกัดของตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยทั้ง 3 แบบ
4. ได้ข้อเสนอแนะว่าตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือภาษาไทยลักษณะใดเหมาะสม
จะ ใช้กับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. บรรณารักษ์ฝ่ายวิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยของห้องสมุด
ของมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่ง เป็นตัวแทนของบรรณารักษ์ ผู้ใช้ตาราง เลขผู้แต่งสำหรับหนังสือ
ภาษาไทยกับการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้จริง
2. การสร้างแบบสอบถามสามารถทดสอบความ เชื่อถือได้ คำตอบที่ได้จะ เป็นคำตอบที่
ให้ข้อมูลที่เป็นความจริง
3. การสรุปผลการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จะดำเนินตามหลักวิชา และ
วิจารณ์งานที่เป็นกลาง